

Saku Vääräniemi

Kuinka tärkeää elokuvajulisteiden visuaalinen ilme on?

Kuinka tärkeää elokuvajulisteiden visuaalinen ilme on?

Saku Vääräniemi
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, visuaalisen suunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä(t): Saku Vääräniemi

Opinnäytetyön nimi: Kuinka tärkeää elokuvajulisteiden visuaalinen ilme on?

Työn ohjaaja(t): Tuukka Uusitalo

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2023

Sivumäärä: 43

Opinnäytetyön tutkielman tarkoituksena oli tutkia elokuvajulisteiden visuaalisen ilmeen tärkeyttä, eroavaisuuksia eri maiden välillä sekä miten ne ovat muuttuneet vuosien varrella. Tarkoituksena oli havainnoida julisteita tarkemmin taiteellisesti, sekä saada inspiraatiota tulevaisuuden projekteihin.

Tietoperustana minulla oli apuna elokuvajulisteihin liittyvää kirjallisuutta (historiaa, julistekokoelmia), nettiartikkeleita sekä muutamat internet-arkistot, jotka keräilevät elokuvajulisteita eri puolilta maailmaa. Julisteiden visuaalisessa ilmeessä on niin paljon vaihtelua tyyliuunnissa, että kaikkea ei ole mahdollista saada tiivistettyä tähän lyhyeen tutkielmaan, vaan yritin painottaa eri vuosikymmenien merkittäviä julisteita, suunnittelijoita, sekä kohokohtia.

Aineistoa keräsin näistä kyseistä kirjoista, artikkeleista ja internet-arkistoista. Tutkin julisteita tyyliuunnan sekä visuaalisen ilmeen kannalta ja pohdin, mitkä niistä ovat vaikuttavampia ja historiallisesti tärkeimpiä. Tutkielmassa käyn lävitse myös eri painotekniikoita sekä trendejä, mitä on käytetty vuosien varrella, sillä niilläkin on vahva vaikutus julisteiden visuaaliseen ilmeeseen. Vertailen myös eri maiden julisteita yhdestä elokuvasta, tutkien, mitä eri kulttuurit arvostavat elokuvajulisteessa ja miettiä syitä, että miksi he päätyivät tähän tiettyyn lopputulokseen.

Lopuksi pohdin tutkielmani kysymystä eri näkökulmilla, sekä miten elokuvajulisteet ovat muuttuneet sekä kehittyneet vuosien varrella.

Asiasanat: elokuva, elokuvajulisteet, graafinen suunnittelu, visuaalinen suunnittelu, posterit, julistetaide, viestintä

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Visual Communication

Author(s): Saku Vääräniemi

Title of thesis: How important is the visual appearance of film posters?

Supervisor(s): Tuukka Uusitalo

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2023

Number of pages: 43

The purpose of the thesis was to investigate the importance of the visual appearance of movie posters, the differences between different countries, and how they have changed over the years. The purpose was to observe the posters more artistically, and to get inspiration for future projects.

As a database, I used literature related to film posters (history, poster collections), online articles and a few internet archives that collect movie posters from different parts of the world. There is so much variation in the art movement & direction of the posters, that it's not possible to summarize everything in this short thesis, but I tried to pick out significant posters & designers from different decades, as well as highlights.

I collected material from these aforementioned books and internet archives. I studied the posters in terms of stylistic direction and visual appearance, but also thought about which of them are more impressive and historically most important. In this thesis, I also go through different printing techniques and trends that have been used over the years, since they also have a strong impact on the visual appearance of film posters. After, I compare posters from different countries for one film, research what different cultures value in a film poster and think about the reasons why they ended up with the finished product.

Finally, I think about the question of my thesis from different perspectives, as well as how film posters have changed and developed over the years.

Keywords: movie, film posters, graphic design, visual design, posters, poster art, communication

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SANASTO	7
3	ELOKUVAJULISTEIDEN KÄYTTÖTARKOITUS JA HISTORIA	9
3.1	Konstruktivismi & Stenbergin veljekset.....	10
3.2	Saul Bass	12
3.3	Puolalaisten julisteiden luova sielu	14
3.4	Wiktor Górka	16
3.5	Drew Struzan.....	17
4	ELOKUVAJULISTEIDEN VISUAALISEN ILMEEN MUUTTUMINEN AJAN MYÖTÄ.....	21
4.1	Kivilitografia	21
4.2	Heliotyyppi.....	23
4.3	Serigrafia	24
4.4	Offset.....	26
4.5	Elokuvajulisteiden vaihtuvat trendit	27
5	ERI MAIDEN JULISTEIDEN VERTAILU	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	34
7	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	37
	KUVAT	40

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia elokuvajulisteiden historiaa, vertailla eri aikakausien julisteita ja selvittää, onko niillä yhtä tärkeä rooli nykyään kuin aikaisemmin. Yritän myös havainnoida, miten eri aikakausien taidesuunnaukset ovat vaikuttaneet julisteiden suunnitteluun ja miksi harvemmin näemme tyylikkääntä julisteita uusille sekä tuleville elokuville.

Rajaan aiheeni julisteiden visuaaliseen ilmeeseen, suunnitteluun ja muutamaankin tärkeään painotekniikkaan. Käyn läpi elokuvajulisteiden historiaa, merkittäviä suunnittelijoita sekä taidesuunnauksia. Tutkin myös eriäväsyyksiä eri maiden julisteiden välillä ja havainnoin, mitä eri asioita arvostetaan julisteissa ympäri maailmaa.

Tutkielman avulla yritän selvittää elokuvajulisteiden nykyistä roolia sekä tärkeyttä nykypäivän elokuvakulttuurissa. Tutkielma yhdistää mielenkiinnon kohteeni (elokuvat, julisteet) koulutusalani ja ammattiosaamiseni kanssa (visuaalinen suunnittelu, viestintä). Tavoitteenani on syventää omaa tietämystäni elokuvajulisteiden historiasta, suunnittelijoista, sekä taidesuunnauksista, jotka ovat vaikuttaneet julisteiden visuaaliseen ilmeeseen. Tämä toivottavasti kehittää omaa visuaalista havainnointikykyäni ja antaa resursseja suunnitteluun tulevaisuuden projekteja varten.

2 SANASTO

Elokuva

Elokuva koostuu liikkuvista kuvista, jotka on tallennettu niin, että ne voidaan näyttää elokuvateatterissa tai televisiossa. Elokuva kertoo tarinan tai näyttää todellisen tilanteen (Collins Dictionary 2023).

Juliste

Juliste on suuri ilmoitus tai kuva, jonka kiinnität seinälle tai taululle, usein mainostaaksesi jotain (Collins Dictionary 2023).

Taidesuuntaus

Taidesuuntaus on taiteen tyyli tai liike, jolla on tietty yhteinen filosofia tai päämäärä, jota seuraa joukko taitelijoita tietyn ajanjakson aikana (Artland Magazine 2023).

Typografia

Typografia on tekstityypin, kuvien ja taiton tyylin yhdistämistä. Siihen sisältyy kirjaintyyppin ja koon määrittelyä, tekstipalkin ja palstojen muotoilua, tyhjän tilan määrittelyä, värien ja kuvituksen valintaa sekä kansi- ja paperimateriaalin valintaa (Digitakojat 2023).

Suunnittelija

Henkilö, joka suunnittelee ja toteuttaa malleja, kuten taideteoksia, vaatteita ja koneita (Collins Dictionary 2023).

Graafinen suunnittelu

Graafinen suunnittelu on mainosten, lehtien ja kirjojen suunnittelun taidetta, jossa yhdistetään kuvia, sekä sanoja (Collins Dictionary 2023).

Neuvostoliitto

Entinen liittotasavalta Itä-Euroopassa sekä Keski- ja Pohjois-Aasiassa: vuoden 1917 vallankumous sai aikaan Venäjän monarkian kaatamisen ja Neuvostoliitto perustettiin vuonna 1922 kommunistiseksi valtioksi (Collins Dictionary 2023).

Kommunismi

Kommunismi on poliittinen suuntaus, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia ja työntekijöiden tulee hallita keinoja tuottaa asioita (Collins Dictionary 2023).

Konstruktivismi

Taidesuuntaus. Venäläisten taitelijoiden ryhmän pääosin 1900-luvun alussa kehittämä taidesuuntaus, jolle on ominaista ankara muodollinen massan, volyymin ja tilan organisointi sekä nykyaikaisten teollisten materiaalien käyttö (Collins Dictionary 2023).

Geometrinen

Geometriset kuviot tai muodot koostuvat säännöllisistä muodoista tai viivoista (Collins Dictionary 2023).

Hollywood

Los Angelesin luoteiskaupunki Kaliforniassa: yhdysvaltalaisen elokuvateollisuuden keskus (Collins Dictionary 2023).

Potretti

Maalaus, piirustus, veistos, valokuva tai muu henkilökuva, erityisesti henkilön kasvoista (Collins Dictionary 2023).

Heliotyyppi

Painatusprosessi, jossa gelatiinipinnalta otetaan jäljennös musteella, joka on valotettu negatiivin alle ja valmisteltu painamista varten (Collins Dictionary 2023).

Sci-fi / tieteiskirjallisuus

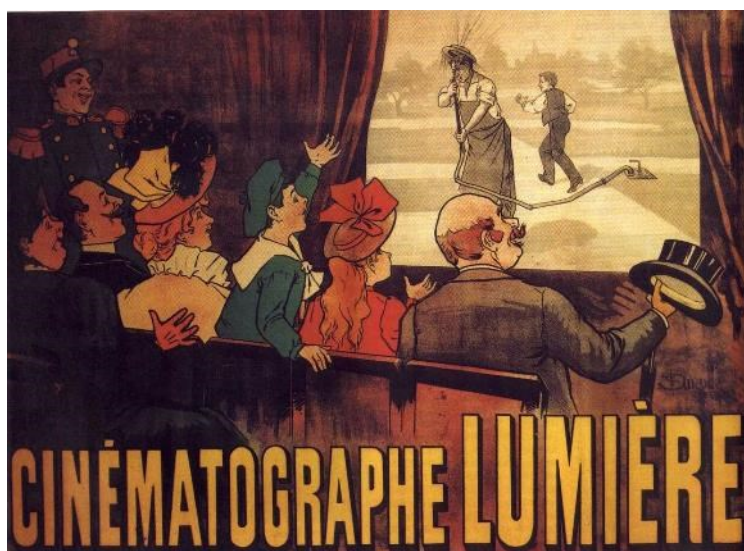
Erittäin mielikuvituksellinen tai fantastinen fiktio, joka sisältää yleensä jonkin todellisen tai ennustetun tieteellisen ilmiön (Collins Dictionary 2023).

Surrealismi

Taidesuuntaus. Moderni liike taiteessa ja kirjallisuudessa, jossa alitajuisen mielen toimintaa yritetään kuvata tai tulkita unissa ilmenevänä: sille on ominaista irrationaalinen, fantasiomainen materiaalin järjestely (Collins Dictionary 2023).

3 ELOKUVAJULISTEIDEN KÄYTTÖTARKOITUS JA HISTORIA

Elokuvajulisteiden alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut ensisijaisesti mainostaa elokuvaa niin laajasti, kuin siihen aikaan oli mahdollista ja houkutella yleisöä elokuvateattereihin (Edwards 1988, 7). Aulakorteista teaser- ja hahmojulisteihin, sekä piirtäen virkamiehiä ja kuninkaallisia julisteihin, jotta elokuva vaikuttaisi enemmän kunnioitetulta (Edwards 1988, 15), mainostamiseen oli hieman erilaiset keinot kuin nykyään. Julisteet kehittyivät ja alkoivat esittelemään oman aikakautensa taidesuuntauksia, viimeisimpiä painotekniikkoja, vaikuttavia illustraatioita ja maalauksia, kulttuurisia sekä poliittisia kantoja ja typografian kehittymistä. Nimettömien suunnittelijoiden töitä alettiin arvostamaan taideteoksina ja tähänkin päivään asti historiamme julistetaitelijoita juhlitaan kunnioituksin.

Kuva 1. Maailman ensimmäinen elokuvajuliste Lumièren veljesten elokuvalle *L'Arroseur Arrosé* (Auzolle 1896).

Ennen elokuvajuliste oli yksinkertaisesti myyntityökalu, mutta nykyisemmin julisteet ovat myös keräilykohteita ympäri maailmaa, ja erityisen vaikuttavista sekä klassisista julisteista on tullut harvinaisia ja hyvin kalliita.

3.1 Konstruktivismi & Stenbergin veljekset

Konstruktivismi oli Aleksei Ganin, Vladimir Tatlinin ja Alexander Rodchenkon perustama taidesuuntaus, joka oli suosiossa noin vuosilla 1915–1940 Neuvostoliiton aikaisella Venäjällä sekä Saksassa. Suuntauksen periaatteina oli heijastaa teollista ja urbaania maailmaa käyttäen vaatimattomia materiaaleja ja pelkistettyjä geometrisia muotoja, jotka pystyttiin piirtämään käytännöllisiä välineitä kuten harppia ja viivoittimia käyttäen (Wolfe, 2023). Esimerkkinä El Lissitzkyn teos kuvassa 2.

Kuva 2. El Lissitzkyn *Русский: Клином красным бей белых* (Lissitzky 1920).

Konstruktivismissa taitelijan roolia ajateltiin enemmän työkaluja käyttävänä insinöörinä, kuin sivellintä käyttävänä maalarina. Taiteen tulisi heijastaa teollista maailmaa ja sitä tulisi käyttää kommunistisen vallankumouksen työkaluna (Wolfe, 2023).

Stenbergin veljet olivat tämän taidesuuntauksen merkittäviä tekijöitä. He opiskelivat Moskovan taidekoulussa (Edwards 1988, 45) ja saavuttivat aluksi mainetta konstruktivistisina kuvanveistäjinä ja myöhemmin työskentelivät teatterisuunnittelijoina, arkkitehteinä, sekä piirtäjinä (Mount, 2023). Heidän tunnetuimmat teoksensa olivat kuitenkin graafisen suunnittelun alalla, joihin

kuuluvat mainosjulisteet Neuvostoliiton syntyvään elokuvateollisuuteen. Näistä esimerkkejä on kuvassa 3.

Kuva 3. **Vasemmallä:** *Man with a Movie Camera*-juliste (Stenberg Georgii & Vladimir 1929).

Keskellä: *Fragment of an Empire*-juliste (Stenberg Georgii & Vladimir 1929).

Oikealla: *Earth*-juliste (Stenberg Georgii & Vladimir 1930).

Stenbergien julisteissa yhdistyivät elokuva ja graafinen taide: kommunistisen hallituksen kaksi tärkeintä agitaatiotyökalua. Molemmat olivat valtion tukemia. Neuvostoliitossa lukutaidottomuus oli yleistä, joten elokuvalla oli tärkeä rooli ihmisten kääntymisessä uuteen yhteiskuntajärjestykseen. Graafinen suunnittelu oli tehokas väline tähän, erityisesti poliittisessa kyltissä ja julisteissa, koska se oli suoraa sekä taloudellista.

Veljekset työstivät julisteita vuodesta 1923, kunnes Georgii menehtyi liikenneonnettomuudessa vuonna 1933. Vladimir epäili tämän olevan salaisen poliisin tekosia, sillä itsenäistä taidetta ei suvaittu Stalinin vallan alaisuudessa (McCarthy 2021). Veljensä kuoleman jälkeen, Vladimir jatkoi työskentelyä Punaisen torin suunnittelupäällikkönä, kunnes hän kuoli myöhemmin vuonna 1982.

Stenbergien julisteet ovat radikaaleja jopa nykynäkökulmasta katsottuna, vaikka ne eivät syntyneet eksentrisestä taiteellisesta luovuudesta, vaan veljesten omista eklektisistä kokemuksista ja sen ajan muodollisen taiteen keksinnöistä. Stenbergin tekivät lukuisia innovaatioita julisteissaan, mukaan lukien elokuvajulisteiden sisällön uudelleen ajattelua, implisiittisen liikkeen käyttöönottoa, tyografin ja värien ilmeikkäistä käyttöä, mittakaavan ja perspektiivin vääristymistä. Nämä

innovaatiot vaikuttivat tulevien suunnittelijoiden töihin sekä taidesuuntiin, jotka myös laajensivat Stenbergien ideoita eteenpäin.

3.2 Saul Bass

Hollywoodin varhaiset vuodet olivat täynnä hyvin samannäköisiä ja -henkisiä elokuvajulisteita: elokuvan tähdet (John Wayne, James Dean, Rita Hayworth) on sijoitettu syvin värein ja tarkoin yksityiskohdin kuvitteellista tai yksinkertaista taustaa vasten (Edwards 1988, 64). Tämän varhaisen Hollywoodin julisteet ovat hyvin verrattavissa nykypäivän suosittujen elokuvien julisteihin, sillä näitä samoja sommittelukeinoja käytetään tänäkin päivänä. Ammattitaitoisten suunnittelijoiden sekä taitelijoiden käyttöä julisteen toteutukseen oli kasvussa, mutta yleisimmin heidän ei annettu signeerata töitään tai toteuttaa tyyliä, joka olisi tunnistettavissa heidän omakseen. Esimerkkejä alempana kuvassa 4.

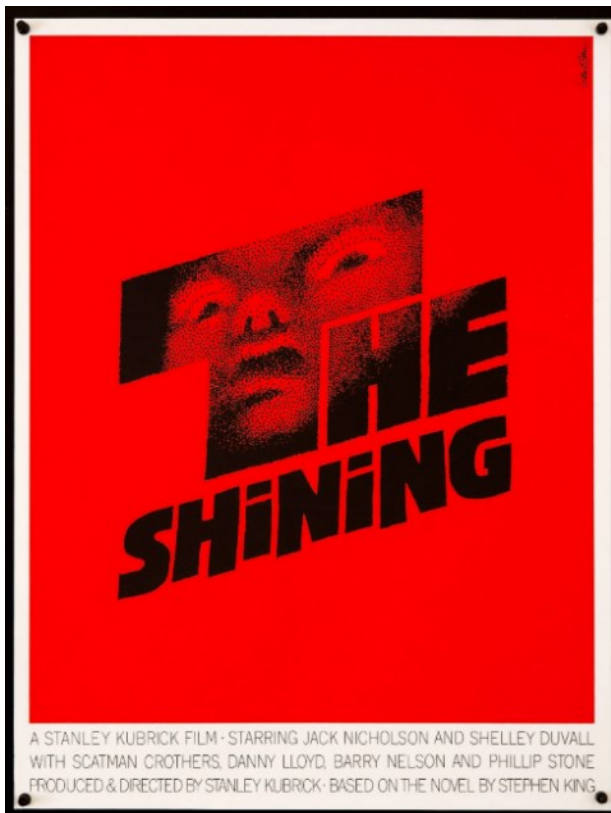
Kuva 4. Esimerkkejä ”Kultaisen ajan” Hollywoodin elokuvajulisteista.

Ylhäällä vasemmalla: *The African Queen* (1951). **Ylhäällä oikealla:** *Underwater* (1954).

Alhaalla vasemmalla: *The Wild One* (1953). **Alhaalla oikealla:** *Rebel Without a Cause* (1956).

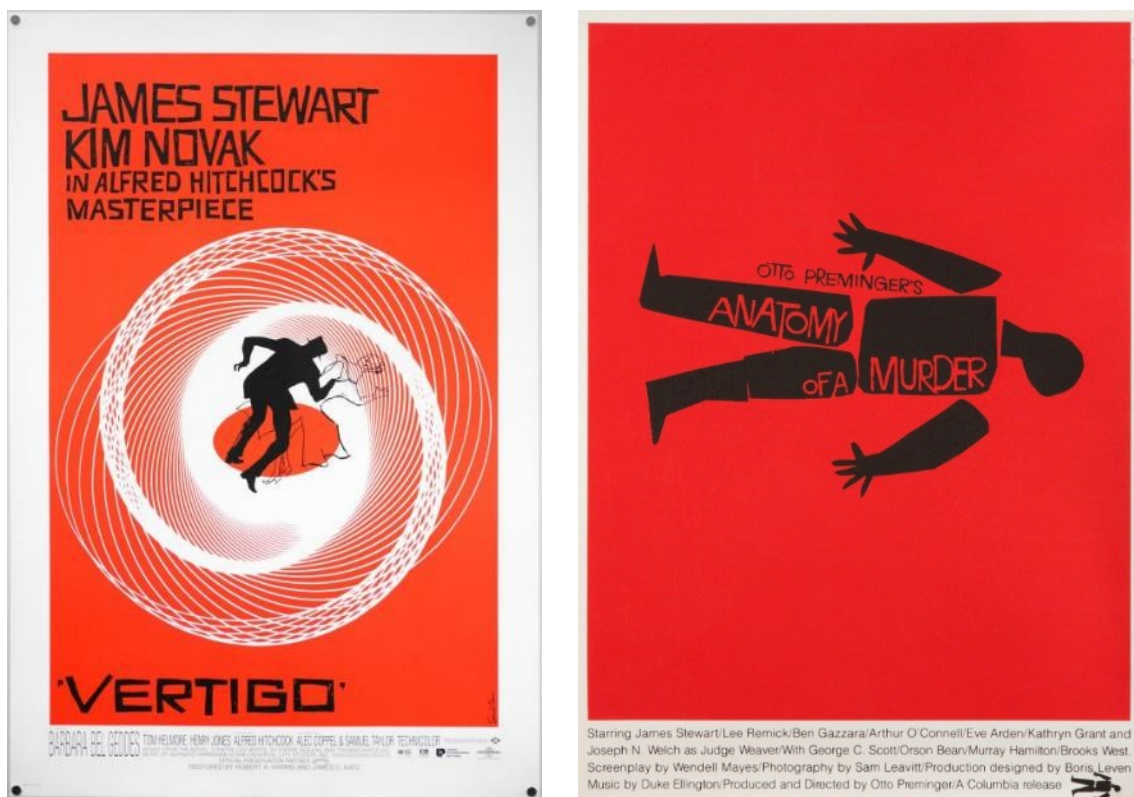
Tähän oli tietenkin poikkeuksia, mutta ei yhtä suuria ja merkittäviä visuaalisen suunnittelun kannalta, kuin Saul Bass. Saul Bass opiskeli Art Students' League -taidekoulussa New Yorkissa sekä Brooklynin yliopistossa (Bauer 2023). Hän myöhemmin työskenteli freelance-suunnittelijana ja perusti Saul Bass and Associates Inc-suunnittelutoimistonsa Los Angelesissa vuonna 1946. Bassin huomattavia töitä olivat hänen yrityslogonsa (mm. Kleenex, 1980 ja AT&T, 1986), elokuvien alkutekstijaksot sekä hänen suunnittelemat elokuvajulisteet.

Bassin ensimmäinen juliste oli elokuvalle *Carmen Jones* (1954). Elokuvantekijät olivat niin vakuuttuneita julisteesta, että he antoivat Bassin tehdä elokuvalle myös alkutekstijaksot (Bigman 2012). Tämän jälkeen hänen annettiin tehdä alkutekstit useammalle klassikkoelokuvalle (kuten *Psycho* 1960, *Vertigo* 1958, *Anatomy of a Murder* 1959 & *Goodfellas* 1990) ja hänen työnsä jätti jälkensä elokuvakulttuuriin. Hän suunnitteli uransa aikana julisteita muun muassa Alfred Hitchcockille, Stanley Kubrickille, Martin Scorseselle, Otto Premingerille ja Billy Wilderille, käyttäen yksinkertaisia taustoja, punaista ja oranssia väriä, illustraatioita sekä suurta kirjasintyyppiä (esimerkkejä kuvissa 5 ja 6). Bassin julisteet erottuivat sen ajan muista elokuvajulisteista, koska hän yritti tiivistää elokuvan yhteen, ikoniseen kuvaan, eikä turvautunut elokuvatähtien potretteihin ja kohtausten kuvituksiin.

Kuva 5. Saul Bassin alkuperäinen, punaisen sävyinen juliste elokuvalla *The Shining* (1980) (Bass 1980).

On luultavasti oikein sanoa, että Saul Bass on jättänyt vaikutuksen ja oman jälkensä visuaalisena suunnittelijana, sillä hänen julisteitansa sekä alkutekstijaksojansa arvostetaan erittäin paljon jopa tänäkin päivänä. Tähän on pätevää syytäkin, sillä Bass oli erittäin taitava ja ammattimainen suunnittelija ja hänen teoksensa ovat visuaalisesti hyvin vakuuttavia taideteoksia. Valitettavasti nykyään elokuvatahtien sopimukset vaativat heidän potrettien läsnäolon ja sijoituksen julisteissa, joten Bassin kaltaista, visuaalista ja luovaa julistetta ei ole mahdollista useimmiten toteuttaa (Kehr 2008, 440).

Kuva 6. **Vasemmallalla:** Saul Bassin suunnittelema juliste elokuvalla *Vertigo* (1958) (Bass 1996).

Oikealla: Saul Bassin suunnittelema juliste elokuvalla *Anatomy of a Murder* (1959) (Bass 1985).

3.3 Puolalaisten julisteiden luova sielu

Toinen kohokohta elokuvajulisteiden historiassa on kieltämättä puolalaisten suunnittelemat elokuvajulisteet toisen maailmansodan lopusta (1945) 1980-luvulle asti. Molemmat lainaamani

kirjat *The Book of the International Film* sekä *The Art of the Modern Movie Poster* mainitsevat, että puolalaiset elokuvajulisteet ovat syy, miksi kirjojen tekijät kiinnostuivat alun perin julisteista. Tämä on hyvin ymmärrettävissä, jos käy lävitse Wiktor Górkan, Jakub Erolin, Jerzy Flisakin ja muiden puolalaisten suunnittelijoiden tekemiä julisteita (kuva 7, 8 ja 9). Puolalaiset tarkoituksella hylkivät oman ajan trendejä (Art Nouveau, Art Deco, Hollywoodin henkilöpotreitit) ja yrittivät etsiä yhtä kuvaa, mikä tiivistäisi ja symboloisi elokuvan sisältöä. Lopputuloksena on visuaalisesti erittäin vaikuttavia taideteoksia, jotka herättävät mielenkiintoa ja mysteeriä siitä, mitä julisteen elokuvassa mahdollisesti voi tapahtua.

Kuva 7. **Vasemmalla:** Jakub Erolin suunnittelema juliste elokuvalle *Alien* (1979) (Erol 1980).

Keskellä: Jakub Erolin suunnittelema juliste elokuvalle *Raiders of the Lost Ark* (1981) (Erol 1981).

Oikealla: Jakub Erolin suunnittelema juliste elokuvalle *The Terminator* (1984) (Erol 1987).

Kuva 8. **Vasemmalla:** Jerzy Flisakin suunnittelema juliste elokuvalle *El Dorado* (1966) (Flisak 1973).

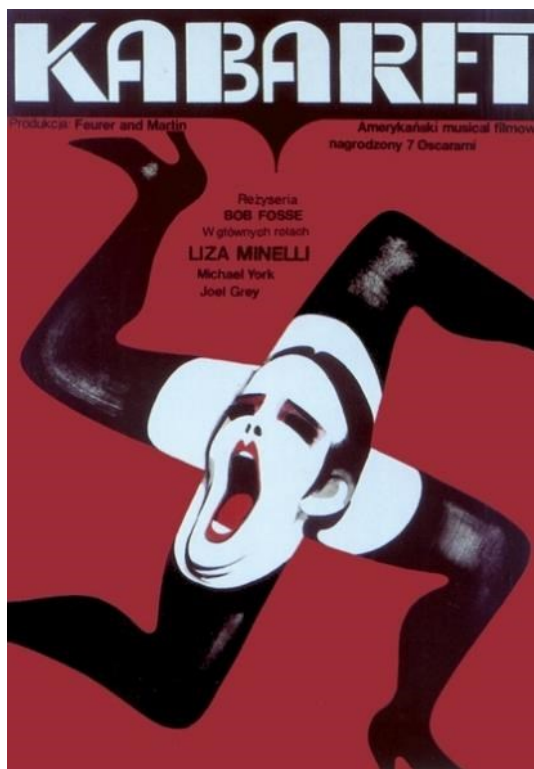
Oikealla: Jerzy Flisakin suunnittelema juliste elokuvalle *The Battle of Algiers* (1966) (Flisak 1968).

3.4 Wiktor Górk

Wiktor Górk on yksi kuuluisimmista, sekä tärkeimmistä puolalaisista julisteiden suunnittelijoista, joten kirjoitan hänestä oman osion, kuten Saul Bassista aikaisemmin.

Górk syntyi vuonna 1922 Komorowicessä, Puolassa ja kuoli vuonna 2004 Varsovassa, Puolan pääkaupungissa. Vuonna 1952 hän sai graafisen suunnittelun tutkinnon Krakovan Academy of Fine Arts -koulusta, jossa hän opiskeli maalausta Jerzy Nowosielskin ja Tadeusz Kantorin studiossa (Culture.pl 2023). Górk oli yksi Polish School of Posters -liikkeen perustajista, jonka tärkeimmät periaatteet olivat yksinkertaisuus ja selkeys, ytimekkäät symbolit ja runolliset metaforat. Tähän liikkeeseen kuului muita merkittäviä puolalaisia taiteilijoita, kuten Henryk Tomaszewski, Jan Lenica, Roman Cieślewicz ja Jan Młodożeniec (Wolfe 2023). Tämä liike syntyi erityistä hetkeä historiassa, jolloin julisteet olivat ainoa väline, jossa kommunistinen valtio salli taiteilijoille suhteellisen vapauden taiteellisesti. Toinen maailmansota oli juuri päättynyt ja Puolan kansantasavalta kärsi ankarasta sorrosta Neuvostoliiton hallinnan alla. Polish School of Posters -liikkeen pioneerit tekivät sopimuksen, jossa heidän tekemien julisteiden ei tarvinnut noudattaa sosialistista tyyliä. Heitä kuitenkin ohjeistettiin hylkäämään länsimaiset arvot ja noudattamaan asianmukaisen viestinnän sääntöjä julisteissaan, mutta muuten heillä oli täysi taiteellinen vapaus (Culture.pl 2023). Tämä johti, kuten yllä olevista esimerkeistä näemme, visuaalisesti rohkeisiin sekä vaikuttaviin elokuvajulisteisiin, joissa silti esiintyy hienovaraista vallankumouksellista ajattelua.

Górk suunnittelemat julisteet tuovat erityisen hyvin esille tätä historiallista liikettä. Hänen uransa aikana Górk suunnitteli melkein 300 eri julistetta, kirjojen ja lehtien kansia, kaupallisia logoja, sekä printtejä. Hän teki julisteita mm. elokuville: *Spartacus*, *Beatrice Cenci*, *Two for the Seesaw*, *How Far, How Near*, *The Great Escape*, *Twilight of the Gods*, *One Man Band*, *2001: A Space Odyssey*, *Sleepy Hollow*, sekä *Marathon Man*, mutta hänen kuuluisin ja tunnetuin teoksensa on juliste kulttiefikselle nimeltä *Cabaret* (1973). Julisteessa kabareetanssijan mustissa sukkahousuissa olevat jalat, sekä Joel Grey'n kasvot muodostavat yhdessä hakaristin (Culture.pl 2023).

Kuva 9. Wiktor Górkan suunnittelema juliste elokuvalle *Cabaret* (1973) (Górka 1973).

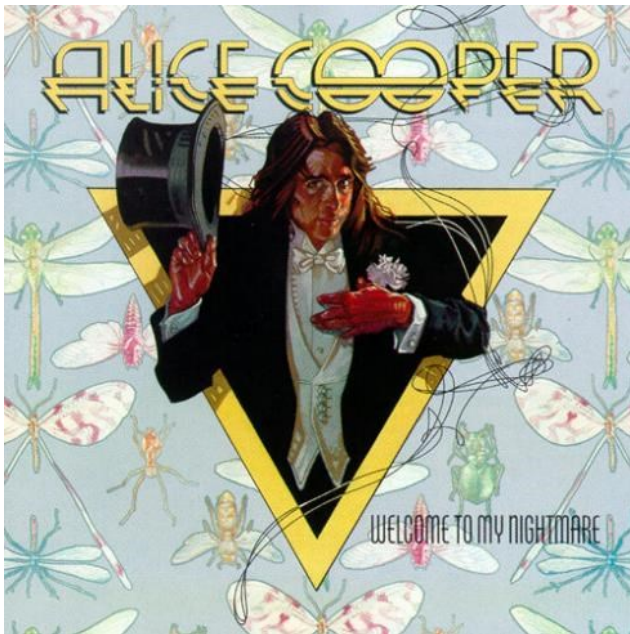
1970-luvulla Górkan ura jatkui Havannassa, Kuubassa muiden puolalaisten taitelijoiden kanssa suunnittelutyöpajojen järjestämisessä ja Meksikossa taitelijana sekä opettajana. Hän opetti piirtämistä ja julistesuunnittelua meksikolaisissa taidekouluissa 90-luvun puoliväliin asti. Hän voitti uransa aika useita palkintoja, muun muassa kansallisesta julistekilpailusta, kansainvälisestä elokuvajulistekilpailusta, Berliinin kansainvälisestä matkailujulistekilpailussa ja Puolan julistebiennaalista. Vuonna 2000 hänet palkittiin Meksikossa pääpalkinnolla hänen panoksestaan graafisen taiteen kehittämisestä Meksikossa – Medalla a la Excelencia José Guadalupe Posada (Culture.pl 2023).

3.5 Drew Struzan

Drew Struzan on yksi tärkeimpiä nykyajan julistesuunnittelijoita, sillä hänen tuotoksiinsa kuuluvat julisteet maailman suosituimmille elokuville, kuten *Star Wars* (1977), *Blade Runner* (1982), *The Thing* (1982), *Indiana Jones and the Temple of Doom* (1984), *Back to the Future* (1985) ja *Harry Potter and the Sorcerer's Stone* (2001). Suurimmaksi osaksi hän teki potrettijulisteita akryylivärejä,

värikyniä sekä kynäruiskua käyttäen (DrewStruzan.com 2013). Hänen tyyliinsä on hyvin tunnistettavissa ja hänen potrettisomitteluaan emuloidaan nykyajan elokuvajulisteissakin. Esimerkkejä Struzanin julisteita on kuvassa 12.

Struzan syntyi vuonna 1947 Oregonissa, Yhdysvalloissa. Hän opiskeli Art Center College of Design -koulussa, Los Angelesissa, Kaliforniassa. Uraneuvoja tässä koulussa kertoi hänelle, että ”taitelijana hän saisi maalata mitä halusi, mutta kuvittajana hän pystyisi maalaamaan rahasta” ja näin Struzan päätyi kuvittajan pestiin. Hänen uransa taitelijana alkoi Pacific Eye & Ear (PEE) -suunnittelustudiossa, jossa hän suunnitteli kansia musiikkialbumeille Ernie Cefalun ohjauksen alla. Hän suunnitteli kansikuvia The Beach Boysille, Bee Geesille, Roy Orbinsonille, Black Sabbathille, Alice Cooperille ja muille huomattaville ajan artisteille. Rolling Stone -lehti nimesi Struzanin suunnitteleman kannen Alice Cooperin *Welcome to My Nightmare* (1975) -albumille (kuva 10) kaikkien aikojen 100:n parhaan albumin kansikuvien joukkoon (The Poster Collector 2017).

Kuva 10. Drew Struzanin suunnittelema kansi Alice Cooperin *Welcome to My Nightmare* (1975) -albumille (Struzan 1975).

Struzan perusti yrityksen hänen ystävänsä kanssa, kenellä oli taustaa elokuvateollisuudella työskentelystä. Yrityksen nimeksi tuli Pencil Pushers ja he työskentelivät enimmäkseen B-elokuvien parissa. Tämä yhteistyö kesti kahdeksan vuotta, jonka aikana Struzan kehitti omaa ikonista retussiruisku -tyyliänsä.

Vuonna 1977 hän suunnitteli yhdessä Charlie White III:n kanssa tyyli 'D' -julkaisun ensimmäiselle *Star Wars* -elokuvalle (kuva 11). Charlie oli alun perin palkattu tekemään julistesuunnittelu, mutta hän ei pitänyt muotokuvista ja pyysi Struzanilta apua. Drew viimeisteli ihmisten muotokuvat öljymaaleja käyttäen ja Charlie keskittyi julisteen muihin hahmoihin, kuten Darth Vader, C3-PO ja muihin julisteen yksityiskohtiin. Tämän julisteen muotoilu erotti sen muista *Star Wars* -elokuvalla tehdyistä julisteista, sillä kun muissa oli yleensä värillinen tausta, Struzanin ja Whiten julisteen reunat näyttivät repeytyneen, aivan kuin mainostauluistuissa käytetyillä julisteilla (The Poster Collector 2017). Struzan kirjoittaa nettisivullaan, että *"juliste on melko kuuluisa kappale. Se tuli tunnetuksi White/Struzan -teoksena ja Sirkusjulisteena. Tämä tietty teos ei ollut pelkästään George Lucasin (Star Warsin ohjaajan) suosikkiteos, vaan siitä tuli myös surullisenkuuluisa, koska se katosi 30 vuodeksi. Lopulta se löytyi ja Drew sekä Charlie lahjoittivat sen Georgelle merkinä heidän ystävydestänsä."* (DrewStruzan.com 2013).

Kuva 11. Drew Struzanin ja Charlie White III:n suunnittelema Style 'D' -juliste elokuvalle *Star Wars* (1977) (Struzan & White 1977).

Struzan jatkoi elokuvajulisteiden tuottamista, kunnes hän lopetti aktiivisen taideteoksien luomisen vuonna 2008. Hänen viimeinen suuri taideteoksensa ennen eläkkeelle siirtymistä oli juliste Guillermo del Toron ohjaamaan *Pan's Labyrinth* (2006) -elokuvaan. Struzan sanoo, että ”tehtäväni on vangita elokuvan henki, miltä se tuntuu. Ihmiset näkevät sen, koska he haluavat tuntea sen tunteen. Siitä tulee ikoninen, kun he voivat kokea sen tunteen joka kerta, kun he katsovat julistetta.” Hän on jatkanut taideteoksien tekemistä satunnaisesti, vaikkakin itse ilmoitti jäävänsä eläkkeelle (The Poster Collector 2017).

Kuva 12. **Vasemmalla:** Drew Struzanin suunnittelema juliste elokuvalle *Blade Runner* (1982). Teosta käytettiin myöhemmin DVD -julkaisun kannessa (Struzan 2003).
Oikealla: Drew Struzanin suunnittelema juliste elokuvalle *Harry Potter and the Sorcerer's Stone* (2001) (Struzan 2001).

4 ELOKUVAJULISTEIDEN VISUAALISEN ILMEEN MUUTTUMINEN AJAN MYÖTÄ

Aikaisemmin kävin lyhyesti viime luvussa lävitse Hollywoodin ”kultaisen ajan” julisteita, mutta on tärkeää myös tutkia miten julisteet ovat kehittyneet ajan kuluessa. Tässä luvussa käyn lävitse eri painotekniikoita ja -prosesseja, joilla elokuvajulisteita on painatettu eri aikakausina. Kaikilla painatustekniikoilla on omat rajoituksensa, jotka vaikuttavat huomattavasti julisteen lopulliseen visuaaliseen ilmeeseen.

4.1 Kivilitografia

Yksi aikaisemmista tekniikoista julisteiden toteuttamiseen oli kivilitografia, jossa kuvio piirretään tasaiselle kivelle (tai valmisteltuun metallilevyyn; sinkki, alumiini) ja kiinnitetään kemiallisen reaktion avulla. Painatusprosessi käydään hyvin lävitse Metropolitan Museum of Artin kirjoittamassa artikkelissa litografiasta (Metropolitan Museum of Art 2023) (kuva 13).

Lithograph

Lithography is a planographic printmaking process in which a design is drawn onto a flat stone (or prepared metal plate, usually zinc or aluminum) and affixed by means of a chemical reaction.

First, the design for the lithograph is drawn directly onto a polished slab of limestone using an oil-based lithographic crayon or ink.

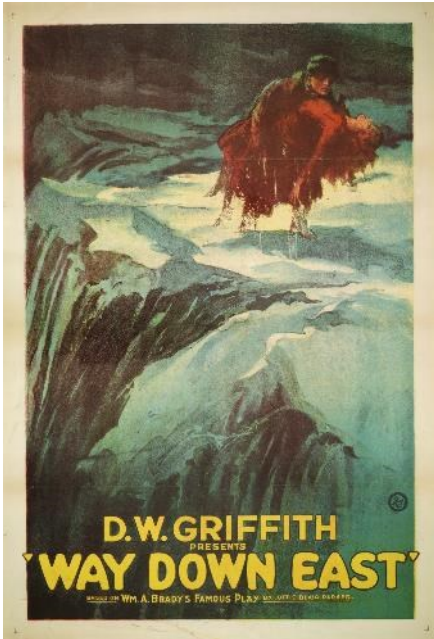

Kuva 13. Metropolitan Museum of Artin artikkeli litografiasta. Esimerkin taiteilijana toiminut Liz Zains (Metropolitan Museum of Art 2023).

Kuva 14. Yksi aikaisempia esimerkkejä täysivärisestä kivilitografiasta elokuvalle *Gold and Glitter* (1912) (Edwards 1988, 55).

Tästä varhaisesta kivilitografiaesimerkistä (kuva 14) voidaan jo havaita tyypillisiä asioita, mitä tulee esiintymään tulevaisuuden elokuvajulisteissakin. Elokuvan oletetut päähenkilöt vievät suurimman osan julisteen tilasta ja elokuvan titteli on sijoitettu ylös tyylitellyin kirjaimin. Henkilökuvat ja potretit ovat siis olleet jo hyvin aikaisessa vaiheessa yksi tärkeimpiä julisteen elementtejä. Näyttelijöiden (tai kenenkään muiden) nimiä ei vielä nähty julisteissa, sillä elokuvien tuottajat pelkäsivät, että näyttelijät pyytäisivät heiltä korkeampaa palkkaa (Edwards 1988, 56). Tämä kuitenkin muuttui ajan myötä ja Hollywoodin ensimmäisten ”tähtien” nimiä alettiin näkemään yhä enemmän julisteissa, jotta enemmän elokuvalippuja saataisiin myytyä. Tähän aikaan myös elokuvien ohjaajien nimiä käytettiin näyttelijöiden sijasta, jos ohjaajat olivat arvostettuja, kuten näemme kuvassa 15.

Kuva 15. Juliste elokuvalle *Way Down East* (1920). Elokuvan ohjaajan D. W. Griffithin nimi sommiteltu isoin kirjaimin elokuvan tittelin yläpuolelle (Wikimedia Commons 2023).

4.2 Heliotyyppi

1920-luvusta alkaen painatusprosessia nimeltä heliotyyppi käytettiin pääsääntöisesti aulakorttien (painokuvien) toteuttamiseen (Edwards 1988, 64). Nämä yleisölle jaetut kortit, mainoslehtiset ja pienoislusteet olivat tyypillisesti tuumakooltaan 11 tuumaa x 14 tuumaa tai 28 senttimetriä x 36 senttimetriä ja niiden tarkoitus oli mainostaa tulevaa elokuvaa. Esimerkkejä kuvassa 16. Aulakorttien suosio oli korkeimmillaan 1940–1960-luvuilla, ja 1990-luvulta alkaen niiden tuotanto on hiljalleen laskenut (Kennedy 2018).

Kuva 16. Esimerkkejä 1920-luvun aulakorteista (Edwards 1988, 70).

4.3 Serigrafia

Serigrafia, tunnetaan myös nimityksellä silkkipaino, on myös 1920-luvun alusta käytetty painatustekniikka. Silkistä valmistettua seulaa/sapluunaa käytetään monen kopion tuottamiseen yhdestä taideteoksesta (ArtBuzz 2023). Prosessia käydään tarkemmin lävitse Laasya Artin artikkelissa aiheesta kuvassa 17 (Laasya Art 2023). Andy Warhol kuuluisasti käytti tätä painatusprosessia omissa taideteoksissaan (Brown 2023).

Kuva 17. Esimerkki serigrafian painatusprosessista. Kuvassa muste työnnetään sapluunan lävitse käsin (Laasya Art, 2023).

Serigrafia oli hyvin suosittu prosessi elokuvajulisteiden painamiseen, varsinkin Kuubassa (kuva 18), koska se oli paljon taloudellisempaa verrattuna kivilitografiaan. Melkein kaikki kuubalaiset julisteet olivat silkipainatuksella tehtyjä (Edwards 1988, 193). Serigrafian rajoitukset verrattuna litografiaan ovat yksityiskohdissa sekä sävyjen gradienteissa. Kuubalaiset suunnittelijat käyttivät näitä rajoituksia hyväkseen ja suunnittelivat raikkaita sekä elinvoimaisia julisteita. Nämä julisteet ovat erittäin kalliita ja harvinaisia, koska suunnittelijat näkivät ne hyödyllisinä esineinä, jotka voi käytön jälkeen heittää pois. Julisteita ei itseasiassa käytetty elokuvien markkinointiin, koska elokuvateatterit täyttyivät yleisöstä ilmeisesti ilman julisteita (Edwards 1988, 196).

Kuva 18. **Vasemmalla:** Alfredo Rostgaardin suunnittelema juliste elokuvalle *Hanoi Martes 13* (1968) (Rostgaard 1968).
Oikealla: Juliste elokuvalle *Sulkari* (1974) (Posteritati 1975).

4.4 Offset

Offsetpainatus on painatustekniikka, jota käytettiin julisteiden tuottamisessa ennen vuosisadan vaihtumista, millä sävyjä tuotettiin painettujen pisteiden systeemillä. Värivalikoima ei tähän aikoihin ollut yhtä laaja, mitä kivilitografialla sai tuotettua (Edwards 1988, 60). Prosessissa käytetään rasvaista ainetta kuvan siirtämiseen uudelle pinnalle (useimmiten paperille). Offsetpainatus tarkoittaa ”välipinnan” (yleensä kumista valmistettua sylinteriä) käyttämistä alkuperäisen levyn välissä ja sen käyttämistä ”lopulliselle pinnalle” (paperi, puu, kangas) painamiseen, jolle kuva tulostetaan (Almeida 2023). Tätä prosessia käytetään tänäkin päivänä, mutta nykyinen värivalikoima on CMYK -väritilan määrittämä. CMYK -prosessillakaan ei pysty painamaan kaikkia sävyjä ja väritilalla pystyy vain arvioimaan näitä värejä (Color Vision Printing, 2023).

4.5 Elokvajulisteen vaihtuvat trendit

Elokvajulisteen alkuajoilta trendejä on seurattu aktiivisesti, varsinkin Hollywoodissa, sillä jos tietyn näköinen juliste toimii yhdelle elokuvalla, luontevasti se toimii muillekin. Aikaisemmat julisteiden trendit tulevat 1950 -luvun scifi -elokuviista, joissa elokuvan monsteri, robotti tai tässä tapauksessa robottimonsteri kantelee naista. Visuaaliselta ilmeeltään julisteet ovat myös hyvin samanhenkisiä ”kultaisen ajan” Hollywoodin muihin elokvajulisteisiin verrattuna (kuva 4). Julisteissa useimmiten on yksi tai useampi päähenkilö sommiteltu julisteiden keskipisteeksi, yksinkertaisella taustalla sekä elokuvan nimi isoin, tyyliteltyin kirjaimin. Värimaailmaltaan julisteet ovat kirkkaampia ja kirjavampia verrattuna nykypäivän elokvajulisteisiin. Esimerkkejä alla kuvassa 19.

Kuva 19. 1950 -luvun scifi -elokuviiden julisteita (Digital Spy 2023).

Ylhäällä vasemmalla: *Creature from the Black Lagoon* (1954)

Ylhäällä oikealla: *Forbidden Planet* (1956)

Alhaalla vasemmalla: *The Day the Earth Stood Still* (1951)

Alhaalla oikealla: *Robot Monster* (1953)

Toinen julisteen trendi, mitä on enimmäkseen käytetty komedioissa sekä romanttisissa komedioissa, on valkoinen tausta. Elokuvan päähenkilöt on useimmiten sommiteltu julisteen keskelle, useimmiten nojaten toisiinsa, kuten näemme kuvassa 20. Romanttisissa komedioissa päähenkilön rakkauden kohde pitää hänen kravattistaan tai huivista, vetäen päähenkilöä lähemmäs. Tunnetuin esimerkki valkoisesta taustasta romanttisessa komediassa on *Forrest Gump* (1994) (kuva 21). Tässä elokuvajulisteesta päähenkilömme 'Forrest Gump' istuu puistonpenkillä, minkä näemme heti elokuvan ensimmäisessä kohtauksessa. Penkki on tärkeä visuaalinen elementti, koska elokuvassakin penkillä on olennainen rooli, sillä tällä penkillä Forrest kertoo elämänsä tarinan vieressä istuvalle naiselle.

Kuva 20. Esimerkkejä elokuvajulisteista, joissa elokuvan päähenkilöt nojailevat toisiinsa (FirstShowing.net, 2011).

Kuva 21. Bemis Balkindin suunnittelema juliste elokuvalle *Forrest Gump* (1994) (Balkind 1994).

Suosituin trendi, mitä nykypäivänä näkee, on "leijuvat päät tai hahmot", varsinkin Marvelin julkaisemissa supersankarielokuvissa. Tämä trendi on kehittynyt Drew Struzanin tekemistä ikonisista elokuvajulisteista retussiruiskua käyttäen (The Poster Collector 2017) digitaalisesti tuotettuihin, visuaalisesti tylsiin julisteisiin, joissa päähahmojen potretit niin sanotusti vain leijuvat julisteen keskellä. Potrettijulisteita on tehty Hollywoodin elokuvateollisuuden alkuajoilta asti, mutta tämän päivän julisteet tuntuvat silti kummallisen ontoilta. Visuaalisessa suunnittelussa pystyy käyttämään niin monta keinoa välittää elokuvan idean tai juonen luovalla tavalla, mikä antaa julisteelle syvyyttä, mutta halvin ja nopein ratkaisu on, että elokuvan päähenkilöt ovat vain sommiteltu joko yhteen riviin tai ryhmään julisteen keskelle. Tällaisesta julisteesta huomaa kieltämättä heti, että kuka näyttelee kyseisessä elokuvassa. Tämä on ollut aina tärkeä ja tehokas keino elokuvan markkinointiin (Smith 2018, 8), mutta kovin omaperäinen se ei ole.

5 ERI MAIDEN JULISTEIDEN VERTAILU

Tämän luvun tarkoituksena on vertailla eri maiden suunnittelijoiden tekemiä elokuvajulisteita ja tutkia, miksi he päätyivät lopputuloksiinsa. Eri kulttuureissa arvostetaan eri asioita julisteissa, joten valmiit julisteet voivat erota hyvin paljon eri maiden välillä.

Aineiston analysointiin käytän apunani *Tutki ja kirjoita* -kirjaa, jonka on kirjoittanut Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara. Käytössäni on kirjan 19. painos vuodelta 2014. Kirja opastaa tutkimuksen kirjoittamisprosessissa, analysointikeinoissa sekä tutkimuksen julkaisussa ja soveltuu oman tutkielmani tarkoitukseen. Analysoin vertailuaineistoa tämän tutkielman 6. luvussa, otsikolla ”Johtopäätökset”.

Kuva 22. **Ylhäällä vasemmalla:** Alkuperäinen juliste elokuvalle *Stalker* (1979), Neuvostoliiton aikainen Venäjä (Igor Pavlovich Lemeshev 1979).

Ylhäällä oikealla: Ranskalainen versio *Stalker* -elokuvan julisteesta (Jean-Michel Folon 1981).

Alhaalla vasemmalla: Italialainen versio *Stalker* -elokuvan julisteesta (Luciano 'Luca' Crovato 1981).

Alhaalla keskellä: Belgialainen versio *Stalker* -elokuvan julisteesta (1980).

Alhaalla oikealla: Japanilainen versio *Stalker* -elokuvan julisteesta (1981).

Yllä kuvassa 22 näemme 5 eri versiota scifi-klassikon *Stalker* (1979) -elokuvan julisteesta. Alkuperäinen juliste ylhäällä vasemmalla on painettu Neuvostoliiton aikaisella Venäjällä, mutta englanninkielisillä teksteillä, sillä juliste oli tarkoitettu käytettäväksi englanninkielisillä alueilla. Julisteen artistina on toiminut Igor Pavlovich Lemeshev, joka myös toteutti kuuluisan ja hyvin samanhenkisen julisteen elokuvalle *Come and See* (1985), josta kuva alla (kuva 23).

Kuva 23. Juliste elokuvalle *Come and See* (1985) (Igor Pavlovich Lemeshev 1985).

Julisteessa huomio kiinnittyy keskellä olevaan taideteokseen oletettavasti elokuvan päähenkilöstä, Stalkkerista. Alkuperäisessä novellissa nimeltä *Roadside Picnic* (1972), johon elokuva perustuu,

stalkkerit ovat ihmisiä, jotka tunkeutuvat "Vyöhykkeenä" tunnetulle kielletylle alueelle etsien arvokkaita artefakteja ja esineitä. Elokvassa Stalkkeri toimii enemmänkin oppaana kahdelle miehelle Vyöhykkeellä. Julisteen värit ovat vihertävää, tummanruskeaa sekä mustaa, mitä näkee suurimmaksi osaksi koko elokuvan ajan, ja titteli on kirkkaanpunaisin kirjaimin sijoitettu henkilön otsalle, jopa leimaten, että julisteen henkilö on nimenomaan Stalkkeri. Jos julistetta katsoo tarkemmin voi huomata, että Stalker on hajoamassa. Oman tulkintani mukaan hän on hajoamassa takaisin ihmisen alkuaineisiin, jos miettii elokuvan juonta sekä filosofisia teemoja. Kuva on visuaalisesti hyvin mieleenpainuva ja jättää katsojan arvelemaan, mitä elokuvassa voi mahdollisesti tapahtua.

Jean-Michel Folonin ranskalainen versio julisteesta paljon värikkäämpi ja leikkisä verrattuna alkuperäiseen julisteeseen. Julisteen värimaailma nojaa enemmän lämpimiin oransseihin ja keltaiseen sekä myös vaaleansiniseen. Hiekkadyynit, jonka päällä oletettavasti elokuvan päähenkilöt seisovat, viittaa yhteen visuaalisesti vaikuttavimpaan sekä tärkeimpään kohtaukseen elokuvassa. Julisteen keskellä on oviaukko, jonka takaa kurkkaa jokin kissaa muistuttava varjoinen hahmo. Värillisesti juliste on hieman harhaanjohtava, sillä elokuva voi olla hyvin synkkä ajoittain, mutta juliste keskittyy enemmän elokuvan surrealistisiin teemoihin. Tämä varjoisa hahmo voi viitata Vyöhykkeen mutaatioihin, mutta koska hahmo on sijoitettu avatun oven taakse, voi merkitys olla jotain suurempaakin.

Luciano 'Luca' Crovaton italialaisessa julisteessa elokuvan tittelistä tulee enimmäkseen mieleen *Tähtien sota* kuin synkkä, dystopiamainen filosofinen taide-elokuva, mitä *Stalker* enimmäkseen on omasta mielestäni. Juliste on hyvin tyypillinen italialainen elokuvajuliste tälle aikakaudelle ja se sisällyttää elokuvan päähenkilön potretin julisteen keskipisteenä. Taustalla näkee kaupunkimiljöön, josta elokuvan tarina alkaa. Titteli on sijoitettu päähenkilön alapuolelle, groteskikirjaintyyppillä ja venytettynä vertikaalisti. Tämä muistuttaa kuuluisia alkutekstijaksoja *Tähtien sota* -elokuvista.

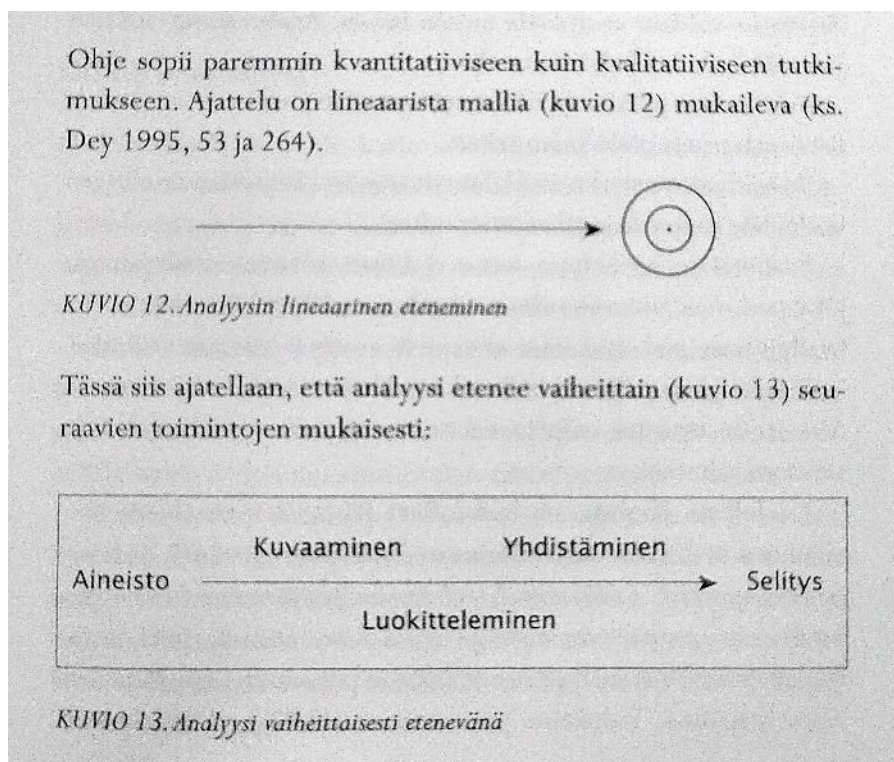
Harvinaisesta belgialaisesta julisteesta tulee taas mieleen ensimmäisen *Manaaja* (1973) -elokuvan kuuluisa mustavalkoinen juliste violetin tekstein. Juliste on samalla tavoin dramaattinen, mutta tekstit vain vihreällä värillä sisältäen kohtauksen, jossa päähenkilöt kulkevat viemäreiden lävitse. Julisteen tekijää ei ole tiedossa kuten seuraavassa japanilaisessa julisteessa.

Japanilainen juliste on aika tyypillinen, jos vertailee sitä muihin japanilaisiin elokuvajulisteihin. Japanilaisen elokuvajulisteen pääpiirteitä ovat reilu tekstin käyttö sekä maalatun tai piirretyn

taideteoksen (esim. henkilöpotretin) sijasta käytetään usein kohtauksia elokuvasta. Piirustukset säästetään enemmänkin animaatioelokuville, joita Japanista tulee paljon ja jotka ovat myös hyvin arvostettuja ympäri maailmaa, erityisesti Studio Ghiblin tuotanto. *Stalkerin* japanilainen juliste on värimaailmaltaan mustaa, sinistä sekä elokuvan päähahmojen potretit on läimäisty oikeaan alakulmaan keltaisella värillä. Juliste sisältää yhden elokuvan viimeisimmistä kohtauksista ja alhaalla näkee jonkinlaista paksua, maalimaista ainetta sekoitettuna veteen, mikä oli yksi elokuvan tärkeä visuaalinen työkalu. Yksi hauska pieni yksityiskohta julisteessa on oikealla yläkulmassa ”stalker”-sana alkuperäisellä venäjän kielellä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Käytän *Tutki ja kirjoita* -kirjan yleisohjetta kvantitatiiviseen tutkimukseen, jossa ajattelu on lineaarista mallia (kuva 24).

Kuva 24. Esimerkkiohje analyysin lineaarisesta ja vaiheittaisesta etenemisestä (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2014, 223).

Analysoin aineistoa vaiheittaisesti edeten. Julisteiden kuvaamisen ja luokittelemisen tein jo edellisessä luvussa. Luokittelen julisteet alkuperämaiden mukaan. Tässä luvussa perehdyn enemmän yhdistämiseen ja lopuksi selitykseen sekä tulkittamiseen. Lopullinen tulkinta on oma henkilökohtainen havainnointi keräämästäni materiaalista. Kuten *Tutki ja kirjoita* -kirjassa on kirjoitettu: "Tutkija, tutkittava ja vielä tutkimusselosteen lukijakin tulkitsevat tutkimusta tai – jotakin sen vaihetta – omalla tavallaan. Nämä tulkinnat eivät täydellisesti yhdy. Tosiasioistakin, faktoista, voi syntyä tulkintaerimielisyyksiä. Emme havaitse asioita samalla tavalla, puhumattakaan siitä, että tulkitsisimme niitä samoin." (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2014, 229). Lukijana todennäköisesti päädyt eri tulkintaan kuin minä.

Ensimmäinen asia, mihin itse yhdistän alkuperäisen sekä ranskalaisen *Stalker* -elokuvan julisteet ovat Puolan Polish School of Posters -liikkeen symbolistiset ja visuaalisesti vaikuttavat julisteet. Igor Pavlovich Lemeshevin alkuperäisen julisteen voisi jopa luulla olevan Jakub Erolin tuotoksia, kun taas Jean-Michel Folonin ranskalainen versio herättää ajatuksia Wiktor Górkán tyyppisestä symbolismista. Idea julisteiden takana on kuitenkin hyvin samanhenkinen: elokuvan sisällön tiivistäminen yhteen kuvaan.

Luciano 'Luca' Crovaton italialaisen julisteen yhdistän *Tähtien sota* -elokuvaan kuten edellisessä luvussa mainitsin, mutta myös Hollywoodin "kultaisen ajan" julisteisiin. Visuaaliset elementit ovat hyvin samanhenkisiä: illustroitua/maalattua potretti sijoitettuna isona keskelle, mihin silmä kiinnittää ensimmäisenä huomion sekä elokuvan titteli suurin kirjaimin potretin alla. Värisesti juliste on kuitenkin hyvin hillitty, käyttäen pelkästään tummanruskeaa, vaaleanruskeaa, oranssia ja sitten keltaista väriä teksteihin.

Belgialaista sekä japanilaista julistetta on hieman haastavampi yhdistää mihinkään aikaisempaan mainitsemaani tyyliin tai liikkeeseen. Kuten edellisessä luvussa kirjoitin, belgialaisesta julisteesta tulee vahvasti mieleen ensimmäisen *Manaja* (1973) -elokuvan juliste. Julisteessa on vahva visuaalinen kuva, mikä viittaa päähenkilöidemme tekemään matkaan elokuvassa. Japanilainen juliste on taas hyvin tyyppinen kulttuurinsa juliste. Tekstiä on paljon sekä maalatut taideteokset ja potretit ovat vaihdettu kuvankaappauksiin ja valokuviin, jotka ovat elokuvasta otettu. Tämän tutkielman laajuuden vuoksi en voi syvemmin uppoutua Aasian elokuvajulistekulttuuriin, mutta se voisi olla mielenkiintoinen aihe tulevaisuutta varten.

Lopputulkintana sanoisin, että jokainen näistä *Stalker* -elokuvan eri julisteista lainaavat visuaalisia elementtejä ja ideoita menneisyyden taidesuuntauksista sekä -liikkeistä, mutta yhdistävät niihin myös jotain omaa. Tämä toimii omasta mielestäni mainiosti, sillä taideliikkeetkin, mistä nämä *Stalker* -elokuvan julisteet lainaavat visuaalisia ideoitansa, ovat ajattomia. Jos elokuvan julisteen suunnittelua lähestyy sillä ajatuksella, että julistetta katsellaan taideteoksena vielä useamman vuoden päästä tulevaisuudessakin, niin lopputuloskin on mielestäni parempi. Nämä julisteet ovat vaikuttavia taideteoksia, jotka näyttävät hienoilta vielä vähintään 30 vuodenkin kuluttua.

7 POHDINTA

Oma mielipiteeni elokuvajulisteiden visuaalisen ilmeen tärkeydestä on arvattavasti se, että se on hyvinkin tärkeää ja julisteisiin kannattaa panostaa. Elokuvajulisteilla on yllättävän laaja historiallinen merkitys ja arvostan julisteita sekä niiden suunnittelijoita entistä enemmän tekemäni tutkielman perusteella. Henkilökohtaisesti, olen itse hieman pettynyt elokuvajulisteiden kehityksen suunnasta, ja ne ovat menettäneet arvoansa taiteena, sillä itse en haluaisi keräillä julisteita, jotka eivät ole visuaalisesti vaikuttavia millään tasolla. Luulisin, että nykypäivänä suuret elokuvastudiot ja kustantajat käyttävät enemmän ajatusta siihen, että millainen pikkukuva edustaa heidän markkinoivaansa elokuvaa suoratoistopalveluissa, kuin miltä kyseisen elokuvan juliste näyttää. Ennen juliste toimi yhtenä tärkeimpänä markkinointityökaluna elokuvalle, koska sen perusteella yleisö valitsi, minkä elokuvan he kävivät katsomassa teatterissa (Smith 2018, 8). Uudet elokuvajulisteet tuntuvat vain jälkiharkinnalta visuaalisen ilmeen kannalta.

Tämän tutkielman kysymykseen on hieman monimutkaista vastata, sillä elokuvastudiot sekä levittäjät, kuten kaikkien firmojen ja yritysten tavoin, priorisoivat aina maksimaalista liikevoittoa. Se, mistä itse elokuvissakävijänä kiinnostun eniten tulevassa elokuvassa ja mitä studiot edellyttävät elokuvan markkinoinnilta, ovat hyvin eri asioita, eivätkä ne useimmiten mene yhteen. Elokuvissakävijänä pidän julisteita erittäin tärkeänä osana elokuvakulttuuria, mutta sitä en osaa sanoa, että tuottavatko hyvin suunnitellut julisteet enemmän liikevoittoa. Tähän tutkielman laajuuteen ei tuon tutkiminen mahdu, mutta se olisi hyvä aihe tulevaisuutta varten.

Elokuvajulisteiden visuaalisen ilmeen tärkeyttä voi miettiä monelta näkökulmalta. Visuaalisena suunnittelijana olen sitä mieltä, että hyvin suunniteltu ja visuaalisesti kaunis juliste on itselle ainakin vain positiivinen asia ja saa minut jopa kiinnostumaan elokuvista, joista en välttämättä välittäisi muuten. Julisteilla on myös rikas historia, josta ideoita ja vaikutuksia voi hyödyntää nykypäivän suunnittelussa.

LÄHTEET

Almeida, Ana Sofia 2023. Art Explained : Offset (Lithography) Prints. Artscapy.

Hakupäivä 4.10.2023. <https://artscapy.com/page/view-post?id=80>.

ArtBuzz 2023. Serigraphy. Hakupäivä 28.9.2023. <https://www.artbuzz.in/blogs/art-term/serigraphy>.

Bauer, Pat 2023. Saul Bass. Biography.

Hakupäivä 26.6.2023. <https://www.britannica.com/biography/Saul-Bass>.

Bigman, Alex 2012. Saul Bass: The man who changed graphic design. 99designs by Vista.

Hakupäivä 29.6.2023. <https://99designs.com/blog/famous-design/saul-bass-graphic-designer-of-a-century/>.

Brown, Calvin 2023. Andy Warhol Screenprints. Princeton University Art Museum. Hakupäivä

1.10.2023. <https://artmuseum.princeton.edu/object-package/andy-warhol-screenprints/112540>.

Color Vision Printing 2023. Offset Printing: How do PMS Colors differ from the CMYK Printing Process?

Hakupäivä 4.10.2023. <https://www.colorvisionprinting.com/blog/offset-printing-how-do-pms-colors-differ-from-the-cmyk-printing-process#:~:text=CMYK%20stands%20for%20Cyan%2C%20Magenta,are%20applied%20as%20tiny%20dots>.

Culture.pl 2023. Wiktor Górka – Biography.

Hakupäivä 25.9.2023. <https://culture.pl/en/artist/wiktor-gorka>.

Digitakojat 2023. Hakupäivä 23.8.2023. <https://www.digitakojat.fi/opetus/typo/>.

Edwards, Gregory J. 1988. The Book of the International Film Poster. 1. laitos: Columbus Books, 1985. Lontoo: Tiger Books International.

Fletcher, Rosie & Hill, Matt 2016. There are only seven sci-fi movie posters, from floating heads to destroyed landmarks. Digital Spy. Hakupäivä 4.10.2023.

<https://www.digitalspy.com/movies/a799477/there-are-only-five-sci-fi-movie-posters/>.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. Tammi 2009–19. p. 2014.

Kennedy, Adam 2018. What are Lobby Cards / Front of House Cards? Hakupäivä 30.8.2023.

<https://artofthemovies.co.uk/blogs/original-movie-posters/what-are-lobby-front-of-house-cards>.

Laasya Art 2023. Serigraphs: A Guide to Collecting.

Hakupäivä 30.9.2023. <https://laasyaart.com/a-guide-to-collecting-serigraphs/>.

McCarthy, Gracie 2021. The Stenberg Brothers. NC State University. Hakupäivä 22.6.2023.

<https://go.distance.ncsu.edu/gd203/?p=67949>.

Metropolitan Museum of Art 2023. Lithograph.

Hakupäivä 27.8.2023. <https://www.metmuseum.org/about-the-met/collection-areas/drawings-and-prints/materials-and-techniques/printmaking/lithograph>.

Mount, Christopher & Kenez, Peter 2023. Stenberg Brothers: Constructing a Revolution in Soviet Design. The Museum of Modern Art, New York.

Hakupäivä 22.6.2023. <https://www.moma.org/interactives/exhibitions/1997/stenbergbrothers/>.

Salavetz, Judith & Drate, Spencer & Sarowitz, Sam & Kehr, Dave 2008. The Art of the Modern Movie Poster: International Postwar Style and Design. San Francisco (Calif.): Chronicle, cop.

Smith, Ian Haydn 2018. Selling the Movie: The Art of the Film Poster. White Lion Publishing.

Struzan, Drew 2023. Drew Struzan Gallery. Hakupäivä 13.10.2023. <http://www.drewstruzan.com>.

The Poster Collector 2017. Drew Struzan: The Man Behind The Posters. Hakupäivä 11.10.2023.

<https://postercollector.co.uk/blog/drew-struzan-the-man-behind-the-posters/>.

Wolfe, Shira 2023. Art Movement: Constructivism. Artland Magazine. Hakupäivä 21.6.2023. <https://magazine.artland.com/art-movement-constructivism/>.

Wolfe, Shira 2023. The Polish School of Posters and the Pursuit of Creative Freedom. Artland Magazine. Hakupäivä 26.9.2023. <https://magazine.artland.com/the-polish-school-of-posters/>.

KUVAT

Kuva 1. Auzolle, Marcellin 1896. Juliste elokuvalle L'Arroseur Arrosé. Hakupäivä 22.6.2023 https://www.wikiwand.com/en/L'Arroseur_Arrosé.

Kuva 2. Lissitzky, El 1920. Juliste. Русский: Клином красным бей белых. Venäjän valtionkirjasto. Hakupäivä 21.6.2023. <https://search.rsl.ru/ru/record/01004879579>.

Kuva 3. Stenberg, Georgii & Stenberg, Vladimir 1929. Juliste elokuvalle Man with a Movie Camera. The Book of the International Film Poster.

Stenberg, Georgii & Stenberg, Vladimir 1929. Juliste elokuvalle Fragment of an Empire. The Book of the International Film Poster.

Stenberg, Georgii & Stenberg, Vladimir 1930. Juliste elokuvalle Earth. The Book of the International Film Poster.

Kuva 4. Tuntemattomat tekijät. Julisteet elokuville The African Queen (1951), Underwater (1954), The Wild One (1953) & Rebel Without a Cause (1956). The Art of the Modern Movie Poster: International Postwar Style and Design.

Kuva 5. Bass, Saul 1980. Juliste elokuvalle The Shining (1980). Film Art Gallery. Hakupäivä 29.6.2023. <https://filmartgallery.com/products/sba-the-shining>.

Kuva 6. Bass, Saul 1996. Juliste elokuvalle Vertigo (1958). Film on Paper. Hakupäivä 29.6.2023. <https://www.filmonpaper.com/posters/vertigo-one-sheet-1996-re-release-usa/>.

Bass, Saul 1985. Juliste elokuvalle Anatomy of a Murder (1959). Film Art Gallery. Hakupäivä 29.6.2023. <https://filmartgallery.com/products/sba-anatomy-of-a-murder>.

Kuva 7. Erol, Jakub 1980. Juliste elokuvalle Alien (1979). Polish Poster Gallery. Hakupäivä 25.9.2023. https://polishpostergallery.com/poster/erol_jakub_obcy_alien.

Erol, Jakub 1981. Juliste elokuvalle Raiders of the Lost Ark (1981). Polish Poster Gallery. Hakupäivä 25.9.2023.

https://polishpostergallery.com/poster/erol_jakub_poszukiwacze_zaginionej_arki_2.

Erol, Jakub 1987. Juliste elokuvalle The Terminator (1984). Polish Poster Gallery. Hakupäivä 25.9.2023. https://polishpostergallery.com/poster/erol_jakub_terminator.

Kuva 8. Flisak, Jerzy 1973. Juliste elokuvalle El Dorado (1966). Omnibus Gallery. Hakupäivä 25.9.2023.

<https://www.omnibusgallery.com/original+vintage+poster/Poland/Jerzy+Flisak/EL+DORADO+JOHN+WAYNE+ROBERT+MITCHUM/12507>.

Flisak, Jerzy 1968. Juliste elokuvalle The Battle of Algiers (1966). Film Art Gallery. Hakupäivä 25.9.2023. <https://filmartgallery.com/products/the-battle-of-algiers>.

Kuva 9. Górka, Wiktor 1973. Juliste elokuvalle Cabaret (1973). Polish Poster Gallery. Hakupäivä 28.9.2023. https://polishpostergallery.com/poster/gorka_wiktor_cabaret.

Kuva 10. Struzan, Drew 1975. Kansi Alice Cooperin albumille Welcome to My Nightmare (1975). Hakupäivä 13.10.2023.

<https://alicecooper.com/music/welcome-to-my-nightmare/?gdpr-functionality=gdpr-functionality&gdpr-tracking=gdpr-tracking&gdpr-marketing=gdpr-marketing>.

Kuva 11. Struzan, Drew & White III, Charlie 1977. Style 'D' -juliste elokuvalle Star Wars (1977). Hakupäivä 13.10.2023.

<http://www.drewstruzan.com/illustrated/portfolio/?fa=medium&gid=971&mp&gallerystart=101&pagestart=1&type=mp&gs=5>.

Kuva 12. Struzan, Drew 2003. Juliste elokuvalle *Blade Runner* (1982). Hakupäivä 13.10.2023. <http://www.drewstruzan.com/illustrated/portfolio/?fa=medium&gid=685&mp&gallerystart=1&pagestart=1&type=mp&gs=1>.

Struzan, Drew 2001. Juliste elokuvalle *Harry Potter and the Sorcerer's Stone* (2001).

Hakupäivä 13.10.2023.

<http://www.drewstruzan.com/illustrated/portfolio/?fa=medium&gid=798&mp&gallerystart=26&pagestart=1&type=mp&gs=2>.

Kuva 13. Metropolitan Museum of Art 2023. Artikkelit litografiasta. Esimerkin toteuttanut Liz Zanis.

Hakupäivä 27.8.2023. <https://www.metmuseum.org/about-the-met/collection-areas/drawings-and-prints/materials-and-techniques/printmaking/lithograph>.

Kuva 14. Tuntematon tekijä. Täysivärinen kivilitografia elokuvalle *Gold and Glitter* (1912).

The Book of the International Film Poster.

Kuva 15. Tuntematon tekijä. Juliste elokuvalle *Way Down East* (1920).

Hakupäivä 29.8.2023. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Waydowneast1.jpg>.

Kuva 16. Tuntemattomat tekijät. Aulakortit elokuville *The Shriek of Araby* (1923), *Little Lord Fauntleroy* (1921), *Dream Street* (1921), *Little Annie Rooney* (1925) & *For Heaven's Sake* (1926).

The Book of the International Film Poster.

Kuva 17. Laasya Art 2023. Esimerkki serigrafian painatusprosessista.

Hakupäivä 30.9.2023. <https://laasyaart.com/a-guide-to-collecting-serigraphs/>.

Kuva 18. Rostgaard, Alfredo 1968. Juliste elokuvalle *Hanoi Martes 13* (1968). The Museum of Modern Art. Hakupäivä 1.10.2023. <https://www.moma.org/collection/works/192502>.

Tuntematon tekijä 1975. Juliste elokuvalle *Sulkari* (1974). Posteritati.

Hakupäivä 1.10.2023. <https://posteritati.com/poster/56680/sulkari-1975-cuban-poster>.

Kuva 19. Tuntemattomat tekijät. Julisteet elokuville *Creature from the Black Lagoon* (1954), *Forbidden Planet* (1956), *The Day the Earth Stood Still* (1951) ja *Robot Monster* (1953).

Digital Spy. Hakupäivä 7.10.2023. <https://www.digitalspy.com/movies/a799477/there-are-only-five-sci-fi-movie-posters/>.

Kuva 20. Kokoelma elokuvajulisteita. Check This Out: Hollywood's Most Common Trends in Movie Posters. Anderton, Ethan 2011. FirstShowing.net. Hakupäivä 10.10.2023.

<https://www.firstshowing.net/2011/check-this-out-hollywoods-most-common-trends-in-movie-posters/>.

Kuva 21. Balkind, Bemis 1994. Juliste elokuvalla Forrest Gump (1994). At The Movies Posters. Hakupäivä 10.10.2023.

<https://atthemovies.uk/products/451-forrest-gump-1994?variant=39405235535952>.

Kuva 22. Pavlovich Lemeshev, Igor 1979. Juliste elokuvalla Stalker (1979). Film Art Gallery. Hakupäivä 6.8.2023. <https://filmartgallery.com/products/stalker-9?variant=39259065417899>.

Folon, Jean-Michel 1981. Juliste elokuvalla Stalker (1979). Film Art Gallery.

Hakupäivä 6.8.2023. <https://filmartgallery.com/products/stalker-6115>.

Crovato, Luciano 'Luca' 1981. Juliste elokuvalla Stalker (1979). Film Art Gallery.

Hakupäivä 6.8.2023. <https://filmartgallery.com/products/stalker-12>.

Tuntematon tekijä 1980. Juliste elokuvalla Stalker (1979). Film Art Gallery.

Hakupäivä 6.8.2023. <https://filmartgallery.com/products/stalker-13?variant=43649824555255>.

Tuntematon tekijä 1981. Juliste elokuvalla Stalker (1979). Film Art Gallery.

Hakupäivä 6.8.2023. <https://filmartgallery.com/products/stalker-4?variant=8431708700725>.

Kuva 23. Pavlovich Lemeshev, Igor 1985. Juliste elokuvalla Come and See (1985). Posteritati.

Hakupäivä 6.8.2023. <https://posteritati.com/poster/37980/come-and-see-1985-russian-b1-poster>.

Kuva 24. Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2014. Esimerkkiohje analyysin lineaarisesta ja vaiheittaisesta etenemisestä. Tutki ja kirjoita.